І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

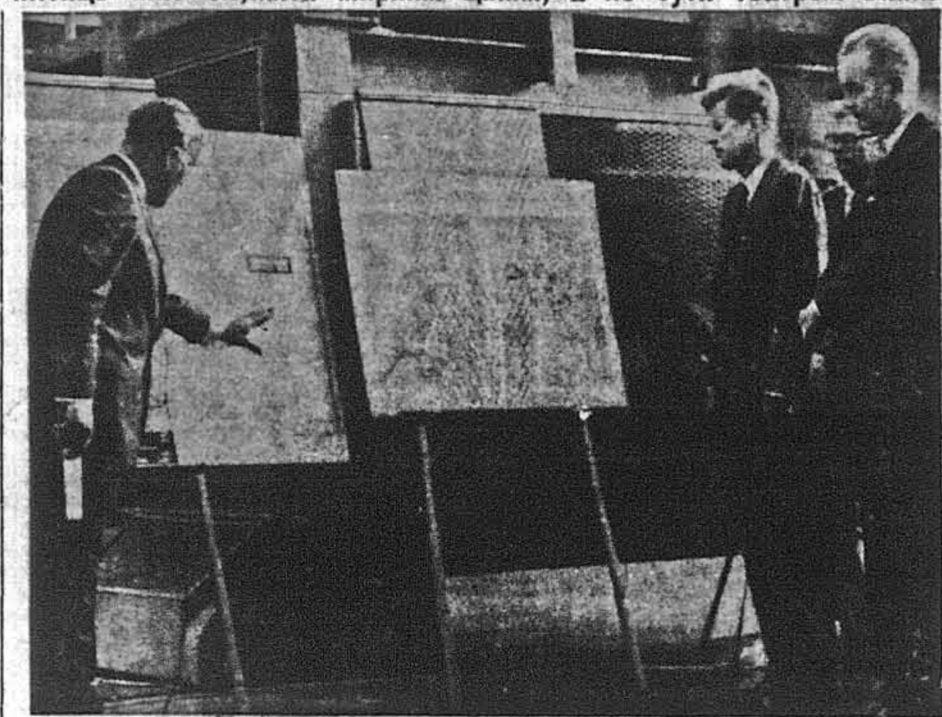
СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 176. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 14-го ВЕРЕСНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 14, 1962 No. 176. VOL. LXIX.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВОДУ АМЕРИКИ В ДОСЛІДЖУВАННІ КОСМІЧНИХ ПРОСТОРІВ

Здобутий Людиною Місяць має служити мирним цілям, а не бути театром війни

Д-р Вернгер фон Бравн (зліва) інформує президента Джана Ф. Кеннеді і віце-президента Линдона Б. Джансона про новоконструйовані американські ракети. У своїй доповіді з нагоди дводенної інспекції Президента і віце-президента на ракетнокосмічній базі Редстон Арсенал в Алабамі фон Бравн ствердив, що досягнення ЗДА в ракетній ділянці ґарантують вислання людини на Місяць наприкінці цього десятиріччя.

Гюзтон, Тексас. — Президент Кеннеді в промові на стадіоні Університету Райс в Гюзтоні, промовляючи до 40.000 осіб, головним чином студентів, заявив, що: „жадна держава, яка хоче бути провідником інших держав", не може дозволити собі на те, щоб відставати в дослідах над космічними просторами. І тому ЗДА мусять за всяку ціну старатися про те, щоб вести перед в цих дослідах, та щоб американці були першими на Місяці, бо космічні простори мають служити справі миру, а не бути „жахливим театром війни". Президент казав, що очі цілого світу звернені тепер вгору, в космічні простори, до Місяця та інших плянет, — і ми зробили обітницю, що народи світу не сміють побачити, щоб в космосі вивішений був ворожий прапор, що змагає до завоювання. Там мусить бути прапор миру. Ми склали обіцянку, що космічні простори не сміють бути виповнені зброєю масового знищення, тільки інструментами знання і порозуміння. Президент Кеннеді делікатно відповів на поважний закид колишнього президента Айзенгавера, який недавно заявив, що не розуміє, чому ЗДА мають змагатися за першенство із СССР у здобутті Місяця, лет до якого має „коштувати фантастичні суми". Кеннеді признав, що лет до Місяця вимагає великих коштів, але додав таке: „Ми вирішили дістатися на Місяць ще в цій декаді не тому, що це є легка справа; а тому, що це дуже важко; тому, що цей виклик ми прийняли добровільно, і ми його не хочемо відкласти, бо бажаємо перемогти". Кеннеді заявив, що своє рішення про здобуття Місяця уважає за найважливіший крок в своєму дотеперішньому урядуванні. 12-го вересня Президент промовляв у Гюзтоні, а опісля відлетів до Ст. Луїсу в Мізурі, де оглядав фабрику Мек Доннелла, яка будує бойові бомбовики для фльоти і летунства, і яка збудувала кабіну для проєкту Меркурій - Атлас, а тепер викінчує будову кабіни для двох осіб, які згідно з проєктом Джіміні мають бути попередниками тих астронавтів, що полетять на Місяць. 11-го вересня Президент відвідав летунський центр в Гантсвіллі в Алабамі та летунську базу в Кейп Канаверали на Флориді. 11-го вересня Президент прислухувався в Гантсвіллі дискусії між двома фахівцями в дослідах над космічними просторами д-ром Вернгером фон Бравном і д-ром Дж. Б. Віснером. Д-р Віснер не погоджується з проєктом д-ра Бравна, щоб зустріч астронавтів, що полетять на Місяць, відбувалася під час того, як матірна ракета кружлятиме довкола Місяця. Астронавти мали б відлетіти з ракети на Місяць, і після дослідів знов вилетіти до матірної ракети та на ній злетіти на Землю. Д-р Віснер обстоює давній плян, щоб астронавти відлетіли на Місяць під час того, як матірня ракета кружлятиме довкола Землі. Ціллю промови Президента було виправдати ті великі кошти, які є потрібні на фінансування лету на Місяць. Президент сказав, що противники лету до Місяця можуть також запитуватися, чому люди здобувають вершки гір, чому 35 років тому полковник Ліндберґ летів понад Атлантик до Европи, чому Колюмб плив до Америки. Коли ЗДА перші дістануться на Місяць, тоді можна бути певним, що та плянета не буде тереном війни, тільки миру. Увечері 12-го вересня Президент вернувся до Вашингтону, закінчивши дводенну інспекцію летунських баз.

Новий сателіт має досліджувати збільшену радіяцію

Вашингтон. — Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація в поспіху підготовляється до того, щоб випустити новий науковий сателіт, який буде збудований таким способом, щоб міг досліджувати нову збільшену радіяцію, яка виникла внаслідок нових пробних експльозій високо в повітрі над Пацифіком. Цей сателіт матиме окремі інструменти до дослідів радіяції, і буде так збудований, щоб він міг діяти навіть при сильній радіяції. Представники Комісії Атомової Енерґії і Департаменту Оборони ствердили 1-го вересня, що внаслідок атомової пробної експльозії на великій висоті над Атлантиком в дні 9-го липня виник сильніший пояс радіяції, як давніше передбачалося. Цей пояс радіяції може зберігатися довгі роки. Ця радіяція внеможливила передачі трьох сателітів, але вона не є небезпекою для сателітів із астронавтами. Ці дані є основані на відомостях Телстару і вони не погоджуються з думкою науковців, які гадали, що радіяція не буде довго тривати. Цей новий пояс радіяції назвали „малим поясом Ван Аллена". Фльота відклала на пізніше випущення ґеодетичного сателіта, який мав бути випущений в половині серпня ц. р. Але представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації заявив, що лет нового астронавта командора Волтера М. Шірра відбудеться згідно з пляном при кінці вересня або на початку жовтня цього року.

Мають перевишколювати всіх здібних до праці, які користають з добродійних фондів

Маямі Біч, Флорида. — Комісар із соціяльного забезпечення М. Болл, промовляючи на Конференції Американських Добродійних Товариств, заявив, що треба буде конче перешколювати всіх тих, які користають із публічних добродійних фондів, і які можуть ще працювати. Ця справа мусить стати програмою крайової добродійної діяльности. Згідно з законом, що його підписав в липні ц. р. президент Кеннеді, можна буде перешколювати всіх тих, що беруть публічну допомогу. Новий закон за головну ціль добродійности ставить допомогти людині знайти собі працю та обходитися без чужої допомоги. Американське Добродійне Товариство в цілій країні має 8.000 членів. Фордова Фундація жертвувала дол. 800,000 на те, щоб впродовж 6-ох років вишколювати персонал, який працював би в ділянці добродійности.

Серпнева посуха погіршила цьогорічний урожай

Вашингтон. — Департамент Рільництва звітує, що суха погода в серпні цього року погіршила врожай в порівнянні з тим передбаченням, яке зроблено в дні 1-го серпня і 1-го вересня індекс врожаю стояв на 104, в 1961 році він виносив 106, а два роки тому — 108. В серпні стан кормових культур погіршився на один відсоток. Під кормовими культурами Департамент Рільництва розуміє кукурудзу, сорґум, ячмінь і овес. Оцінюють урожай кукурудзи на 3.485,030.000 бушлів, а 1-го серпня передбачали, що кукурудзи зберуть — 3 549.633.000. Пшениці має бути — 1.096.476.000 бушлів, а минулого року врожай пшениці становив 1,234,705.000 бушлів.

ЗДА мають закінчити пробні експльозії в повітрі протягом двох місяців

Вашингтон. — З урядових кол повідомили 11-го вересня, що пробні атомові експльозії в повітрі мають закінчитися до двох місяців, десь в другій половині листопада. Але атомові пробні вибухи під землею будуть відбуватися безперервно, хібащо прийшло б до порозуміння в справі контролі атомової зброї. Початково уряд задумував закінчити пробні вибухи над Пацифіком при кінці липня ц. р., але коли треба було на якийсь час припинити пробні вибухи на великій висоті, і коли СССР почав нову серію пробних атомових експльозій, Комісія Атомової Енерґії та Департамент Оборони вирішили продовжувати проби в повітрі. Перші вибухи мали б початися при кінці цього місяця, а останні коло 15-го листопада. До повітряних проб зараховуємо такі експльозії, які відбуваються над Землею до висоти десяток тисяч стіп. Коли експльозія відбувається на висоті 100.000 стіп, або і більше, тоді говоримо про те, ці проби відбувалися на великій висоті. ЗДА почали цьогорічні пробні вибухи над Пацифіком 28 квітня, і президент Кеннеді обіцяв ще 2-го березня, що атомові проби над Пацифіком будуть закінчені найдалі до кінця липня.

В АМЕРИЦІ

● **В порті Сантос** в бразилійській провінції Сан Павльо появилося кілька випадків віспи і уряд здоров'я в місті Сан Павльо зарядив щеплення проти віспи в цілій провінції. Цього року в цілій провінції занотовано багато, бо аж 100 випадків віспи, але смертного випадку не було.

● **Сенат ухвалив** $1,350,501,000 на військові будови в ЗДА і за кордоном в цьому фінансовому році, що почався 1-го липня ц. р. Палата вже давніше ухвалила проєкт в цій справі. Окрема конференція має узгіднити різниці між обидвома проєктами Палати і Сенату.

● Сенат 11-го вересня затвердив номінацію Тирґуда Маршалла на суддю Окружного Федерального Апеляційного Суду. Президент Кеннеді найменував його рік тому, але південні демократи в Сенаті були проти Маршалла, який є негритянського походження, і який був адвокатом товариства, що змагається за рівноправність негритянського населення.

Ген. Омелянович-Павленко буде похований в Бавнд Бруку в найближчу неділю

Шикаґо. — Генерал Іван Омелянович-Павленко, колишній командир Окремої Кінної Дивізії та інспектор кінної Армії Української Народної Республіки, що помер тут на 81-му році життя минулої суботи, 8-го вересня, буде похований на цвинтарі осередку Української Православної Церкви в ЗДА в Бавнд Бруку в найближчу неділю, 16-го вересня. Тіло покійного Генерала, після жалобних відправ в соборі св. Володимира в Шикаґо буде відставлене в суботу, 15-го вересня, до Бавнд Бруку в Ню Джерзі, де чину похорону довершить у неділю, 16-го вересня о год. 3-ій по полудні Владика Мстислав, архиєпископ У. П. Церкви в ЗДА, в сослуженні духовенства.

Папа передбачає користі для миру з Вселенського Собору

Рим. —Папа Іван XXIII у промові через радіо заявив в минулий вівторок, що Вселенський Собор Католицької Церкви, який почнеться 11 жовтня ц. р., підкреслить свою доктринальною структурою та духовною акцією покликання кожної людини у світі співпрацювати задля тріюмфу мира та задля осягнення шляхетнішого і вартнішого цього земного існування". Папа заповів, що Вселенський Собор „пред'явить ясною мовою розв'язки (актуальних міжнародних проблем), що їх ми домагаємось в ім'я гідности людини та його покликання, як християнина". Папа заявив, що Собор вимагатиме м. і. такої релігійної свободи, яка не була б тільки „свободою молитися". Взагалі Папа прославляв добрі висліди трирічної підготови до Вселенського Собору, на основі яких він висловлювався дуже оптимістично про вигляди праці Собору. Папа промовляв сидючи за столом у Ватиканській бібліотеці, а його промову передавано через італійське радіо та його міжнародну сіть.

В Альжирі відбудуться 20 ц.м. парляментарні вибори

Альжир. — Так званий Політичний Комітет, який є тепер в Альжирі фактичним урядом, заповів на 20 ц. м. вибори до першого альжирського парляменту. Проте ці вибори будуть далекі від західньо-демократичного зразку. Бо кандидати для всіх 196 посольських мандатів згори призначені Політичним Бюром у порозумінні з різними арабськими групами в Альжирі та повстанськими військами. Голова Політичного Бюра Ахмед Бен Белла заявив, що Політичне Бюро існуватиме й після отих виборів та після створення першого альжирського уряду, як установа, що даватиме новому урядові „політичну орієнтацію". Така ситуація, казав він, триватиме до кінця цього року, коли-то партійний конгрес Фронту національного визволення, себто тієї партійно-політичної організації, яка проводила протифранцузьким альжирським визвольним рухом, призначить нову Крайову раду, яка з черги призначить новий Політичний Комітет. Покищо все ще не всі альжирські араби визнають Політичне Бюро. Наприклад, не хоче повинуватись йому організація альжирських робітників у Франції. Справа оживлення спаралізованої альжирської економіки, відкриття шкіл, осінніх сільсько - господарських зборів і безробіття — це велетенські і надзвичайно трудні для корисного розв'язання проблеми, які стоять перед арабськими правителями в Альжирі.

Департамент Оборони закликає промислові компанії продукувати звичайну зброю

Вашингтон. — Заступник секретаря оборони Росвелл Л. Ґілпатрік, промовляючи на зборах середньозахідних промисловців і представників в Савт Бенді в Індіяні, закликав промисловців і винахідників дбати більше про продукцію звичайної конвенційної зброї, а не тільки старатися про дозвіл на продукцію того всього, що має який-небудь зв'язок із космічними просторами. Ґілпатрік вказував на те, що армія більше потребує таких авт, які могли б їздити по лісистих і болотнистих околицях під час партизанської війни, ніж нового типу ракет. Таких возів треба у В'єтнамі, але жадна промислова корпорація не випродукувала їх.

На Союзівці буде пам'ятник Гетьманові Мазепі

Союзівка, Кергонксон. — У 1959-му році велика українська спільнота у вільному світі відзначила багатьома врочистостями й рядом публікацій 250-річчя виступу великого гетьмана Івана Мазепи до рішального бою проти Московії за визволення України. У рямках тих роковин і відзначувань також наші мистці приготовили ряд нових портретів Гетьмана, а відомий наш скульптор, творець пам'ятника Іванові Франкові на могилі Поета у Львові, приготовив погруддя могутньої постаті Великого Гетьмана. Це погруддя стоятиме тепер на ґранітовому п'єдисталі на Союзівці, виховно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, на якій уже від років стоїть погруддя - пам'ятник найбільшому синові України, Тарасові Шевченкові, виготовлене світової слави українським скульптором Олександром Архипенком. Пам'ятник гетьманові Мазепі буде поставлений у відповідному місці перед віллею „Київ", перед якою є велика, культивована площа. Врочисте відкриття пам'ятника відбудеться в другій половині травня 1963-го року, під час річних нарад Головного Уряду УНСоюзу на тій оселі, яку вже звикли називати „шматком України на вільній американській землі". Постаті двох найбільших мужів української історії на тій оселі повинні б ще скріпити її виховний український характер, а пам'ятник гетьманові Мазепі буде, мабуть, першим того роду пам'ятником великого українського гетьмана на американській землі. Справа оформлення та побудови того пам'ятника була предметом окремого обговорення під час зустрічі та на нараді представників УНСоюзу з автором пам'ятника, проф. Сергієм Литвиненком в головній канцелярії УНСоюзу в Джерзі Сіті в середу, 12-го вересня.

Під час нарад в справі пам'ятника Гетьманові Мазепі на Союзівці. Сидять (зліва): ред. А. Драган, гол. касир УНС п. Роман Слободян, гол. предсідник УНС п. Йосип Лисогір, маестро проф. Сергій Литвиненко та гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох.

ДВІСТІ СОВЄТСЬКИХ БОЙОВИХ ЛІТАКІВ НА КУБІ

Маямі. — Понад 200 совєтських джетових бойових літаків типу МІҐ-15 і МІҐ-19 знаходяться тепер на Кубі — ствердив кубинський пільот-інструктор, лейтенант Хозе Діяз Васкез, який в минулому тижні втік на чеському вишкільному літаку з Куби на Флориду. Він був першим кубинським летуном, який втік літаком, що його Куба дістала в рямцях совєтської військової допомоги, яка в останніх тижнях прийняла масові розміри. Лейтенант Васкез прилетів на Кі Вест на Флориді 4 вересня на двоособовому вишкільному військовому літаку З-326 чеської продукції Кубинський кадет-летун, який був із ним, просив дозволу вернутися на Кубу і в минулу п'ятницю він туди від'їхав. Кубинський втікач працював на головній кубинській летунській базі в Сан Антоніо де Льос Банос але він утік з військового летовища під Гаваною. Він заявив, що совєтські бойові літаки є стаціоновані на всіх кубинських летовищах: в Сан Антоніо, в Сан Юліян, в Санта Кляра в Камаґей і на новій летунській базі, що її тепер докінчують будувати, в Гольґін в провінції Орієнте. Летовище в Санта Кляра поширено для військових джетів і те саме зроблено з летовищем в Сан Антоніо та згаданою новою базою. Нові летунські бази будують кубинці під керівництвом совєтських спеціялістів, яких є на Кубі вже кількасот. Вони почали прибувати туди в червні 1961 року. Тоді теж вернулися з Чехословаччини з військово - летунського вишколу 100 кубинських кадетів. На базі в Сан Антоніо перебувають коло 100 совєтських летунських фахівців, між ними два маршали. Кубинський втікач не знав докладно прізвища тих високих совєтських старшин летунства, але здогадувався, що одним із них був маршал Александров. Совєтські летунські старшини носять цивільні одяги або кубинські летунські уніформи. Між совєтськими летунськими фахівцями є пільоти, оператори на радарних контрольних вежах, радарні експерти, інженери й механіки. Совєтські МІҐ-и є в безперервній службі. Це потверджує рішення цивільної летунської лінії Нікараґви змінити шлях лету до Маями внаслідку постійного нападування нікараґванських літаків совєтськими літаками над Кубинським морем.

Оприлюднення зізнань кубинського летунського втікача доповнило попередні відомості американської преси про насичення Куби совєтською зброєю і військовиками. Гострі виступи проти Куби деяких сенаторів, як сенатора Джека Міллера, сен. Прескота Буша й сен. Товера, чергуються з примирливими заявами з конґресових і урядових кіл. І так, демократичний сенатор Вайн Морз, голова сенатської Підкомісії для зв'язків з Латинською Америкою, заявив, що „нема підстави для односторонньої акції ЗДА проти Куби". З урядових кіл заявлено пресі, що Уряд є далі проти використовування американської території кубинськими втікачами задля бойової активности проти режиму Фіделя Кастра, при чому ніби ведеться слідство в справі участи еміґрантської групи „Альфа 66" в морських атаках проти кораблів, що довозять товари на Кубу. Державна Інформаційна Аґенція передала через радіо в 37 мовах повідомлення, що „З'єдинені Держави не загрожують ніякій країні і не дадуть себе також залякати". Це подано у зв'язку з совєтською деклярацією з перед двох днів. В Сенаті деякі сенатори намагаються доповнити резолюцію, яка уповноважнила б Президента до покликання нових 150.000 резервістів виразною протикубинською заявою. За газетними повідомленнями, Уряд буде противитися такій клявзулі.

У Конґо знову сутичка між військами Катанґи й ОН

Елізабетвіль. — Катанґський президент Мойсе Чомбе проголосив різку й гнівливу заяву проти Об'єднаних Націй, оскарживши їх в новому збройному виступі проти катанґійців. Він заявив, що коло 500 індійських вояків з міжнародного війська ОН в Конґо з'явились на шляху між Кішвіші і Елізабетвілем в Катанзі та зажадали відсунення застави, що її влаштували катанґійці. Після того індійці ніби, без попередження, відкрили вогонь, вбиваючи двох катанґійців. Тим часом з керівних кіл Об'єднаних Націй прийшло рішуче заперечення заяви катанґійського президента, а американський, британський і бельґійський консулі в столиці Катанґи, перевівши спільно слідство в цій справі, одностайно ствердили, що оскарження, зроблене М. Чомбе, безпідставне та що індійці відповіли вогнем після того, як куди численніші катанґійські вояки оточили їх і зайняли до них грізну поставу. Західні обсерватори гадають, що Мойсе Чомбе свідомо вирежисерував і сфабрикував цю історію, щоб мати формальну причину до ще одного зірвання переговорів з центральним урядом Конґа в справі замирення на базі ліквідації катанґійської самостійности і перетворення Конґа у федерацію автономних провінцій. Недавно Мойсе Чомбе погодився на компромісовий плян, пред'явлений Об'єднаними Націями, а тепер заявив, що він „втратив віру в добру волю Об'єднаних Націй."

У СВІТІ

● **Об'єднані Нації** дістали моральну підтримку від кол. президента Гаррі Трумана, який листом до директора Американського Т-ва Прихильників Об'єднаних Націй палко поручав справу закупна Америкою бонів Об'єднаних Націй на 100 мільйонів дол. ОН знаходяться у матеріяльній біді.

● **Комуно-китайський** офіційний комунікат з минулого вівтірка знову закинув Америці, що два американські літаки „вдерлися" до китайського повітряного простору. Китайські комуністи заявили, що це їхня на адресу Америки „213-та пересторога". ЗДА заявили, що ніякі їхні літаки над територією Китаю не літають.

● **Франція відновила** дипломатичні взаємини з Йорданією і Сирією. Вони були зірвані після наїзду Англії і Франції проти Єгипту в 1956 році. Признання самостійности Альжирові відбудувало добру опінію про Францію в очах арабського світу.

● **12 колишніх французьких** колоній в Африці, які є нині самостійними державами, відбувають конференцію у столиці Ґабону Лібревіль в справі тіснішої співпраці. Вони задумують створити один спільний банк, науково - дослідний інститут та спільну корабельну лінію. Ці держави мають прозахідню орієнтацію і противляться комунофільському крутійству Гани, Ґвінеї й Малі, чи навіть Арабської Республіки.

● **Вільний Китай** з осідком на Тайвані (Формозі) відкликав свого амбасадора з Ляосу і зірвав дипломатичні взаємини з цією країною тому, що „нейтральний" уряд Ляосу визнав комуністичний Китай. Ляоський міністер закордонних справ висловив з цього приводу свій жаль, звернувши увагу, що Ляос був завжди льояльний до Вільного Китаю. В Ляосі живе коло 50,000 китайців, які тепер є нещасливі, що в столиці Ляосу буде тільки комуно-китайське представництво.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Кубинська загроза

Справа Куби перестала бути темою публіцистичних міркувань. З кожним днем вона гострішає, як міжнародна проблема, з кожним днем виразніше виступає потенціяльна паралеля Куби з Сараєвом, як безпосередньою причиною першої світової війни у 1914-му році і Данцігом, що таку саму ролю відіграв у 1939-му році. В усіх цих випадках це ніби другорядні справи: убивство архикнязя Франца Фердинанда внаслідок сербської змови, зазіхання Гітлера на вільне місто над Балтиком і — маленьке царство комуністичного маньяка Фіделя Кастра, що славилося колись, як „перла Антилів".

Очевидно, що кожне порівняння може шкутильгати. Куба — маленька країна і все, що в ній діється, ніби „не має значення". Коли Кастро зрадив проповідувані ним під час революційної боротьби проти режиму Фульдженсіо Баттісти гасла, коли він, прийшовши в січні 1959-го року до влади, завів ще суворіший і ще кривавіший диктаторський режим і знаціоналізував закордонне майно, то все це можна було ще зараховувати до „внутрішньої справи" Куби й кубинського народу. Та ця справа перестала бути внутрішньою, коли Фідель Кастро не тільки одверто признався до комунізму, оточивши себе такими фанатичними комуністами, як Ернест „Хе"-Ґевара та Рауль Кастро, але й оперся на Совєтський Союз, пов'язавши з ним не тільки кубинську економіку та освітню систему, але й експорт комуністичної революції та перетворення Куби в збройний комуністичний бастіон.

Большевики заперечували і заперечують, начебто вони будують свою базу на Кубі. Насправді ж ціла Куба стала совєтською базою, включивши себе в річище совєтської політики та міжнародного комунізму і затративши духовий зв'язок з політичним і культурним кліматом американського континенту. Коли Куба на сто відсотків стала залежною економічно від Совєтського Союзу, коли вона заповнюється совєтською зброєю і совєтськими старшинами та військовими фахівцями, то чого ще треба для того, щоб вона стала совєтською базою?

Тому заява президента Дж. Ф. Кеннеді з 4-го вересня ц. р., яка мала на меті заспокоїти американський нарід, мовляв, привезена на Кубу совєтська зброя має тільки дефензивний характер, розминулася з ціллю і була нещасливим тактичним ходом, тим паче, коли через три дні після того, 7-го вересня, Президент зажадав від Конгресу авторизації на покликання 150.000 резервістів, — з очевидною ціллю підкреслити перед народом і світом погіршення ситуації на Кубі. Чому Президент і його Уряд не згадують про доктрину Монро? Де ж поділася ця доктрина, коли большевики безперервно везуть на Кубу свою зброю?

У 1956-му році Москва не вагалася криваво здавити робітничі заворушення в Східній Німеччині і ввести танки на вулиці Будапешту проти борців за волю. Адміністрація Д. Д. Айзенгавера байдуже приглядалася тоді цим подіям. Це була велика та трагічна помилка. Такою самою помилкою була байдужність, з якою американська залога у Західньому Берліні придивлялася в серпні минулого року, як комуністи будували мур в Берліні. Чи в будь-якому з цих випадків Москва була б почала війну? Як вона вже буде готова до війни, тоді вона цілком певно почне її і на це знайде собі причину, але американська рішучість у згаданих випадках у минулому, як і тепер у зв'язку з Кубою скоріше відвернула б можливість такої війни, ніж до неї причинилася б. Якщоб Америка і вільний світ були зайняли рішуче становище в справі Угорщини і Берліну, то сьогодні не було б кубинської загрози, яка раніше чи пізніше мусить привести до нової війни, якщо не буде рішуче зліквідована Америкою і вільним світом!

„Холера" в Новочеркаську

У першій половині липня ц. р. чужоземні туристи і кореспонденти в СССР, що вибиралися на відвідини до Ростова й на Донщину, були примушені зрезиґнувати із своїх плянів. Усім їм заборонено туди їхати. І мотивовано ту заборону різними претекстами, мовляв, буря пошкодила готелі в Ростові, на Донщині шириться холера і т. ін.

Про справжню причину всіх цих рестрикцій заінтересовані довідалися пізніше, та й то не з офіційних джерел. На підставі повідомлень, одержаних приватною дорогою, і подій у Ростовській області, про які згодом писала совєтська преса, встановлено, що в той час на Донщині, зокрема в її колишній столиці Новочеркаську, сталася подія, така ж загрозлива для комуністичного режиму, як чума чи холера для населення якоїсь країни. Новочеркаськ був у той час тереном антирежимних заворушень, криваво здушених з допомогою війська.

Почалися заворушення досить спокійною демонстрацією жінок, студентів і робітників, влаштованою на фабриці електричних льокомотив у Новочеркаську. Учасники демонстрації вимагали з'ясувати причини і конечність раптової підвишки цін м'ясних і молочних продуктів, внаслідок чого значно погіршилися харчові умови робітників і їх родин. Критичні голоси розгорнулися в обвинувачення, особливо ж після того, як на оборону режимних заходів почали виступати зненавиджені місцевими людьми за тиск і визискування праці робітників партійні керівники. Своїми „вияснненнями" вони розлютили людей докраю. Рятуючись від побиття, а то й злінчування, керівники фабрик і партійні сатрапи викликали військо, щоб „встановило порядок", що й відбулося з пролиттям крови, але не припинило заворушень, які продовжувалися кілька днів після демонстрації. Підтвердженням наявности цих заворушень було не тільки замкнення всієї области для відвідування чужоземних туристів і кореспондентів, але й ряд дальших подій, що мали місце по заворушеннях, зокрема встановлення поліційної години для молоді в Новочеркаську на протяг двох років, проголошене 12-го липня ц. р. Крім того, зараз же після заворушень, відбулося в Ростові надзвичайне зібрання партійного проводу Ростовської области, в якому взяв участь секретар ЦК КПСС для спеціяльних доручень, Фред Козлов, і на якому гостро критиковано місцеве партійне керівництво за те, що воно „занедбує в безвідповідальний спосіб" харчові і побутові потреби населення, зокрема робітництва. 15-го серпня відбулося ще одно зібрання Ростовського обкому КПСС, яке закінчилося усуненням першого секретаря области Александра Басова.

Кровопролиттям і пересуненнями на керівних постах новочеркаську „холеру" припинено, але не усунено причин, що її викликали. Харчова криза на багатій колись хлібом і м'ясом Донщині не закінчилася. Як свідчать повідомлення західніх кореспондентів із різних областей Совєтського Союзу, недостача продуктів стає в СССР все більш загальною і дошкульною. Так, наприклад, до злиднів позбавленого вже довгими місяцями питної води Харкова долучилися перманентні труднощі із постачанням для цього майже мільйонового міста харчів. Перед споживчими крамницями Харкова стоять кожного дня довгі черги людей, формуються вони також за кожним автом, що розвозить молоко по крамницях. Бракує не тільки м'яса і масла, бракує навіть хліба і капусти. В той же час комуністичний режим вихваляється своїми ракетами і космічними „востоками", і це ще більше озлоблює людей до уряду, який заради осягів у тій ділянці занедбує щоденні потреби населення. У висліді — „холерні настрої" не тільки в Новочеркаську, але також в Україні, де подібні заворушення були на Донбасі, та в інших республіках.

„ЛАЙФ" ПРО ВБИВСТВО РЕБЕТА І БАНДЕРИ

У великій статті: „Вбивник, роззброєний любов'ю", що появилася у „Лайфі" з дати 6-го вересня ц. р., її автор Джан Л. Стіл засаднично потверджує відомі вже українському громадянству факти про вбивство д-ра Лева Ребета і Степана Бандери совєтським агентом - провокатором Богданом Сташинським. Проте, подано там багато й невідомих подробиць.

Стаття американського журналіста, що тягнеться почерез шість сторінок цього великого тижневика з близько 7-мільйоновим накладом, утримана в тоні сенсаційного репортажу, але вона строго інформаційна, в загальному дуже прихильна до українців та української визвольної боротьби і гостро неґативна у відношенні до російських большевиків. За винятком 2-3 зворотів, які можуть неприємно вразити українського читача, ця стаття є, безумовно, поважним документом, що стверджує важливість українського політичного чинника в боротьбі проти Москви і, зокрема, нищівним актом оскарження проти совєтської підривної роботи у вільних країнах Заходу.

Статтю ілюструють світлини Ребета, Бандери, Сташинського, його дружини Інґе Поль, дому, в якому вбито Ребета, з великим рисунком, що зображує самий акт убивства на сходах будинку при Карльсплящу в Мюнхені. Багатство подробиць у статті Джана Стіла наводить на думку, що він мусів користуватися даними з американської та західньонімецької контррозвідок, актом оскарження, що його виготовляється проти Богдана Сташинського, та надрукованими до цього часу інформаціями західньонімецької преси. Твердження автора, що після втечі Сташинського проведено чистку в керівництві совєтського розвідчого апарату і що жертвою тієї чистки впало 17 осіб, підкреслює значення цієї події для большевиків, як і для зацікавленої тією подією української громади у вільному світі.

Богдан Миколайович Сташинський, з Борщовиць у Східній Галичині, являється в світлі статті „Лайфу", як людина без найменших сантиментів до власної родини, яку видав він совєтській таємній поліції за її зв'язки з УПА, як також до земляків - українців, яких допомагав він винищувати, як большевицький провокатор. Тут автор статті подає барвистий образ провокаційної методи, як Сташинський здобував довір'я українських революційних підпільників, беручи участь у заздалегідь вирежисерованому „розстрілі" большевицької групи сліпими набоями, — щоб після того виловити решту підпільників і всіх їх зліквідувати.

Від 1951-го року Сташинський належав до „спецгрупи", завданням якої було винищування українських підпільників. Він скінчив спеціяльний курс шпигунської та терористичної роботи і здобув собі таке довір'я у своїх московських зверхників, що на його честь влаштовано бенкет перед висланням його в Польщу, а згодом і в Західню Німеччину для продовжування ганебної роботи. Йому дали псевдо Йозеф Леман і доручили перестудіювати всі життьові деталі дійсного Йозефа Лемана. Згодом він дістав інший псевдонім, Зіґфріда Дреґера — ім'я колишнього мешканця Ессену. Поки Сташинський виконав атентат на Лева Ребета і Степана Бандеру, „вистреливши" в обличчя своїх жертв смертельну отруту ціянкалі із спеціяльної пістолі, він вивчив місцеві відносини, середовище своїх жертв, можливості вбивства і своєї втечі.

Про український протибольшевицький революційний рух автор висловлюється, як про течію, яка спричиняє Москві і її лідерам найбільші турботи. „У той час, — пише автор, — на весні 1957-го року, Кремль мав клопоти в країнах совєтського бльоку: неспокій у Східньому Берліні, бунт в Польщі, одверта революція на Мадярщині, активність невдоволених груп всередині комуністичної будівлі приймала загрозливих вимірів. Найбільше клопоту спричиняли фанатичні українські націоналісти. Хоч вони були розпорошувані і винищувані в їхніх змаганнях проти Австрії, Польщі, Німеччини й Росії, проте вони все ж зберігали активний підпільний рух з головною кватирою в Мюнхені. Рішення позбутися Ребета і Бандери було прийняте в Москві, як замір обезголовити українських націоналістів. Визначення для цієї цілі Сташинського було назимно придуманим політичним убивством, — проте совєтська розвідка провела детальні приготування, щоб уникнути можливости пов'язання того убивства з кремлівською змовою". Лева Ребета автор характеризує, як інтелектуала, а Бандеру називає „дійсним символом українського резистансу, Леніним в екзилі і гострим терном в боці Москви".

За вбивство Ребета Сташинському ґратулював ближче не названий совєтський генерал, вручивши йому як нагороду — фотокамеру „Контакс". Призначивши Сташинського для вбивства Бандери, надали йому інше псевдо — Ганса Йоахіма Будейта. Він їздив для цієї цілі чотирикратно до Мюнхену, аж поки не дізнався про псевдонім Бандери „Попель", і знайшов його адресу під тим псевдонімом у телефонічній книжці. Автор подає всі подробиці приготувань, проведення атентату на Бандеру, втечу Сташинського через Франкфурт і його подорож літаком Пан-Амерікен-лінії до Берліну. Коли Сташинський прибув до Москви, Верховний Совєт нагородив його, за спеціяльною рекомендацією, орденом Червоного прапора, і на його честь знову влаштовано бенкет.

Але вся кар'єра Сташинського і всі пляни його зверхників спохитнулись внаслідок одружіння Сташинського з німкенею Інґе Поль.

Взаємини Сташинського з його зверхниками щораз більше псувались. Врешті, він, відчувши, що на Заході може мати більші шанси уціліти, аніж в СССР, рішив з дружиною втекти до Зах. Берліну. Втеча їм повелася — напередодні встановлення комуністами „муру ганьби". В Західньому Берліні він зголосився до американської поліції і
ся до американської поліції.

Наш доктор

Лікар, разом із священиком, шерифом, учителем і редактором, належить до тих п'ятьох американських піонерських професій, що разом з першими поселенцями здобували нововідкритий континент, завойовували, загосподарьовували і впорядковували „нові обрії", кладучи підвалини під незрівнянну американську систему життя, праці і народоправства. Дальший розвиток не тільки не послабив, але ще більше скріпив піонерську вартість і значення цих професій.

Сьогодні небагато є американських родин, які не мали б свого родинного лікаря — „фемилі доктора". І цей лікар є ніби членом родини, її найбільшим приятелем і опікуном, бо що ж більше і вартісніше може бути в житті людини, як не здоров'я! Але складність ролі лікаря пізнається щойно в зустрічі з твердою дійсністю, вимоги якої до лікаря часом переходять його чисто професійні обов'язки або й медичні кваліфікації.

Узяти б, для прикладу, недугу, на яку медична наука ще не знає ліку, яка триває іноді місяцями, а то й роками. Відкритою проблемою залишається справа, чи пацієнта треба інформувати про його безнадійний стан. Це може залежати від багатьох обставин і від індивідуальности кожного такого пацієнта. Практика виявляє, що пацієнт часто сам здає собі з цього справу чи таку можливість підозріває, але поки цього одверто не потверджує лікар, доти жевріє в нього іскра надії, що дозволяє йому в межах можливостей жити нормальним життям, що не перетворює його в останніх тижнях чи місяцях у страшну примару живого небіжчика.

У таких випадках роля лікаря більше ніж незавидна. Ані пацієнтові, ані його близьким він хоч і не говорить неправди, але не може також сказати повної правди. Він робить усе можливе, щоб пацієнта лікувати, але ж він лікар, а не чарівник. В стані здоров'я пацієнта немає поліпшення, бо й не може бути, а нарід дивується і говорить... Тим часом лікар, зобов'язаний професійною таємницею, мовчить, хоч одним словом міг би оборонити свою професійну репутацію. Як лікар, він у таких випадках не може перемогти недуги, щонайбільше може сповільнити її розвиток, вгамувати біль. Але, як лікар і людина, він дослівно втримує пацієнта при житті, не даючи згаснути в ньому надії навіть коштом своєї професійної репутації. Добро пацієнта є для нього на першому місці, і чи не є це найвищою оцінкою його шляхетної професії?

Але, крім таких найтяжчих випадків, „наш доктор" має безліч звичайних проблем, з якими він аж до самозаперечення мусить щоденно справлятися, завжди під знаком тієї самої професійної вимоги, що добро пацієнта є для нього найвищим законом. Скільки то разів буває, коли затривожена мати будить його телефоном серед ночі із більше ніж заслуженого відпочинку, бо дитина має гарячку. Скільки то разів ми алярмуємо „нашого доктора", бо нам здається, що зближається наша кончина, а виходимо від нього цілком здорові, як від доброї феї, що привернула нам здоров'я навіть не медициною, але авторитетним ствердженням, що нам властиво нічого не бракує.

Це тільки коротенька характеристика того „нашого доктора", від якого ми вимагаємо, щоб лікував усі наші недуги, навіть ті, на які немає ліку. Що більше, ми очікуємо його не тільки вдень і вночі на кожний наш заклик при ліжку недужої дитини, але й на пописі дитячого садка, в якому дитина бере участь. А скільки то разів у нас говорилося й писалося, що того чи іншого нашого лікаря не було на якійсь із наших імпрез. Але чи в таких випадках пам'ятаємо ми, що саме в той час лікар міг бути при недужому, і чи в будь-кого з нас постав би сумнів у тому, де лікар в таких випадках має бути, якби недужим були ми самі? І як часто ми забуваємо, що лікарі — кажучи словами ред. О. Лисяка — це такі самі люди, як ми, вони також мають родини, на них також очікують вдома їхні дружини й діти, вони мають всі проблеми не тільки нашого здоров'я, але й свого власного.

Пишучи ці завваги, маю конкретно на думці д-ра Миколу Хиляка. Але вони в однаковій мірі відносяться й до кожного іншого з наших українських лікарів, які віддають нам до послуг не тільки своє лікарське знання і кваліфікації, але й зрозуміння рідної душі та рідних проблем. Часто в розмовах можна почути завваги про маєтковий стан наших лікарів. Але чи здаємо ми собі справу з того, що лікар, приймаючи нас у себе чи відвідуючи нас вдома, коштує нам часто менше, як пльомбер, що направляє водотяг, чи механік, що направляє телевізор. А скільки буває в нашому житті випадків, коли ми віддали б усе, що маємо, за той рятунок, що його приносить нам лікар!

Це є „наш доктор". Пишемо ці завваги з єдиною думкою, щоб і ми, як одиниці й громада, мали до наших лікарів бодай частину того зрозуміння, що його вони силою своєї професії, свого становища і наставленням виявляють до нас.

А. Драган

Олег Лисяк

НА ПРОЩАННЯ ЛІТА

Коли людина автомобілевого типу перейде усі шляхові Сциллі та Харибди автомобільного літа Америки і не попаде в статистику шляхових випадків „Дня Праці" — то це, можна сказати, успіх, і після того вже можна спокійно готовитися до зимового сну, до зміни оливи в авті та до зміни коліс на снігові.

Старт до продовженої „Лейбор Дей"-ової подорожі почався цим разом „знизу", з марийської країни, Меріленду, а точніше з найбільшого міста стейту — Балтимор. Про місто це читав я колись у якійсь новелі французького автора, що воно „задимлене і брудне". Відкладаючи на другий раз докладніший опис цього прегарного міста, шостого щодо величини в Америці — тепер приходиться лише ствердити, що мало яке місто так швидко модернізується, додаючи до свого старосвітського шарму урбаністичну велич.

Живуть тут і наші люди. Сказати треба, покищо, що є тут лікарі, урядовці, студенти, робітники — можна знайти і колишнього гокеїста львівської „України", і колишнього старшину Дивізії. Одного з них, давнього колеґу з львівського КЛК, доводилось вже відвідувати в різних умовинах: на фронтовій лінії коло Унтер-Ед, біля Гляйхенберґу, де він командував сотнею, і в студентському гуртожитку в бельгійському Лювені. Тепер він керує технічним відділом великої броварні і при зустрічах приговорює: „Пий, брате, це пиво, що я наварив!" Ніколи ще не була ця приповідка такою приємною, як тепер, коли пиво, що його варить старшина Дивізії — п'є поважна кількість громадян Америки...

Але якраз пиво — річ дуже актуальна, бо спека в місті доходила в тому часі до рекордових 101°. Тому, здається, що приходив час на коротку відпустку і з гарячого півдня треба було рушати на холодну північ, точніше до Канади, що — як писав колись Аркадій Фідлер — „пахне живицею".

На нюйоркському „Текенік Парквей" виразно видно, що український Пласт святкує п'ятдесятрічний ювілей: раз-у-раз стрічаємо авта з дівчатами й хлопцями у пластових уніформах, трапляються й гуртки, що в причепках-„трейлерах" тягнуть за автами „наше все добро". Приємно чути українську мову в придорожніх ресторанах і приємно бачити, як збільшується кількість наших уніформ в міру зближення до Іст Четгему, чи радше до „Вовчої Тропи".

Вивантажуємо пластову частину залоги авта, себто частину булави 11-го Куреня з Філядельфії на парковій площі, де оперені (пера на капелюхах) пластуни вправно орудують двобічними радіоапаратами, т. зв. „вокі - токі", завертаємо авто, і вже стелиться наш шлях по нюйоркських дорогах на Північ. Ідемо ж шукати холодної температури.

В Боффало спека, ще й до того душно — нема що, треба переїхати Міст Миру і заглянути над стару Ніяґару, може там можна охолодитися. На Мості Миру все по-старому, лише митні і кордонні формальності коротші, як рік тому. А ще десять років тому треба було мати виказку з фотознімкою! Гей, як той час летить — то ми вже тут понад десять років?

А стара Ніяґара теж тече по-старому. Вибудували лише по канадійському боці на горбі якусь височенну вежу астронавтичного вигляду — а поза тим усе так, як завжди, від сувенірів по крамницях над водоспадом аж до райдуги, що видніє по американському боці.

Ну, а тут уже знову Шлях королеви Єлисавети і швидкий Ґарденер парквей заводять аж до самої середини міста Торонта, тобто до української дільниці на вулицях Бетирст і Квін. „Арка" стоїть на місці, крамниця Думина як була, колеґи в „Гомоні України" цікавляться вістками з Америки, Мирон Левицький малює на своїй кавалерці щораз кращі картини, а д-р Гута всі їх купує на пні... Канадійська виставка, як щороку на переломі літа і осени, в повному розгарі, мотелі й готелі позаймані — все, як щороку.

Ну, але температура залі подібна до тієї, яка була „на низу", в Балтиморі. Треба їхати далі. Лише куди? Єдиний цього року довгий „вікенд", а вибір трудний: дивізійники забавляються на „Діброві" коло Дітройту, тенісисти і плаваки на „Союзівці", сумівці з'їжджаються у „Києві" в Мишиґені і на оселі в Елленвілі, з'їзд молоді ОДУМ на Оселі Робітничого Союзу, ще є збаражчани і ще щось, — люди, куди їхати? А найважніше: Пласт і його п'ятдесятріччя. Це переважує: до сторіччя і так не доживемо — отже, треба бодай побачити п'ятдесят років Пласту „на живо". Щоб потім не шкодувати.

По дорозі ще короткий стрибок на „Гору Двох Братів", де два дивізійники, один з піхоти, другий з протилетунської артилерії, будують український лещетарський осередок на кордоні стейту Вермонт, на півночі. Але покищо тихо-ша, щоб не „зазяпати". Як буде готове, напишемо більше.

Добре трапляємо, бо якраз тут проходить неофіційний з'їзд дивізійників — усіх тих, що хотіли бути на „Вовчій Тропі" з огляду на молодше покоління, що там якраз ювілейно зустрічається. Але неофіційний з'їзд був добрий з делеґатами із Пенсилвенії, Ню Джерзі, Коннектикату, Ню Йорку і прочая. Було все: від „Чорної кури" аж до „Подай, дівчино, ручку на прощання" і до стрілецьких змагань, у яких переміг — батько братів, ще цісарсько - королівський канонір із 31-го реґіменту.

А зараз потім з Іст Четгему з чудовим хороводом пару сотень наших пластунок у народніх строях, з ватрою, із зустрічами давно не баченими, ще з часу, коли Пласт святкував 35-ліття в Авґсбурзі і Міттенвальді, і коли ще жив Сірий Лев, що спить тепер вічним сном на цвинтарі в Боффало...

Сотні наших зустрічаються, гуторять, видно уніформи польських „гарцежів", скавтів мадярських, російських, ще якихось — обмінюються відзнаками. „Ми є сила — каже котрийсь молодий вихованець „Вовчої Тропи" і „Нового Сокола" — ми приїхали з Америки, з Канади, з усіх міст, і ми є одне!" Слава Богу за ці слова. Недарма були ці роки проведені на таборах і щотижневих гутірках.

На поворотному шляху, на нюйоркському „трувеї" все ще видно молодь в уніформах. Коло придорожнього ресторану підходить наш юнак до хлопця в „рогативці" і вітає його дружнім: „чувай!", а у відповідь чує наше „скоб!". Чи ж направду світ трохи міняється?

Ще пару сотень миль, світел, переїздів Сциль та Харибд, і вже кінець літа. А на порозі хати жде копиця газет, листів, рахунків, повідомлень...

І. Світ

ПОДОРОЖ НА ЗАХІД

(3)

За яких півгодини потяг увійшов до Баземанського тунелю, що має три тисячі стіп довжини, і з нього виїхали в чудову Ґалантійську долину, славну своїм сільським господарством — фармами і численними стадами худоби.

Потяг ґуркоче, перебігаючи мости над проваллями, і за Логаном досягає найвищих місць Монтани. Там починаються три річки, що недалеко міста Трі-Форкс зливаються, творячи ріку Мізурі.

Опісля цілу годину їхали ми східніми схилами знаного Континентального розділу до просмику Гамстейк на висоті 6328 стіп, найвищої точки Північно-Тихоокеанської залізниці. За цим перевалом почався шалений біг униз — спуск на 843 стопи протягом десятьох з половиною миль, до краю долини Срібного Лука, досить цікавої своєю формою.

О 4 годині ми приїхали до міста Бат, „найбільшого в світі скупчення копалень". Червоно - брунатні схили гір, численні забудовання, рейки, потяги, і все це присипане брунатною пилюгою.

Під вулицями міста Бат глибоко в землі пробито 2700 миль штреків та ґалерій, 40 миль шахт, що ведуть до рудних зложищ. Тут видобувається третина мідяної руди ЗДА, цина, оливо, срібло, золото, манґан. Більшість видобутої мідяної руди перетоплюється у високих печах компанії Анаконда, за 25 миль на південний захід.

Саме місто лежить на висоті 5700 стіп над морським рівнем. Яких сто років тому був тут табір шукачів золота. Пізніше в околицях почали видобувати срібло, а в 1885 р. мідяну руду. Назва міста постала від конічної форми гори Великий Бат.

Ніде в світі немає такого накопичення мідної руди як в районі Бату. Цей центр сполучений з рештою ЗДА чотирма залізницями. Одна лише компанія Анаконда видобула тут на понад три більйони долярів різних металів, з яких мідь є на першому місці. Загальна довжина усіх підземних ґалерій цієї компанії більша, як відстань від Ню Йорку до Сіяттлу.

На захід від Бату видно колосальний завод Віктор Кемікел, який пожирає електрики більше, аніж Дентер. Там переробляють фосфатовий камінь на різні побічні продукти. Ще далі на захід, за 19 миль від міста, височіє найвищий у світі комин, що має 585 стіп висоти. Це — комин головного заводу компанії Анаконда.

Після війни компанія Анаконда розпочала перебудову та поліпшення своїх підприємств, розкиданих по всій Америці і закордоном. На це витрачено за 15 років 665 мільйонів долярів, що дало можливість ввести нову машинерію, поліпшити методи праці, втягнути до продукції нові депозити мінералів.

Самої тільки міді видобуто в 1959 році з копалень компанії 980.000.000 фунтів, а довгий список її продукції починається від грубих каблів, а закінчується на тонісіньких дротиках, уживаних для радіо та телевізії.

У 1955 р. компанія розпочала видобувати мідяну руду так званим відкритим способом, на глибині 250 стіп. Сьогодні на тому місці яма колосального розміру. З неї вивозять нагору по 30 тисяч тонн мідяної руди на добу, транспортуючи конвеєрами до сховищ, що нагадують збіжжеві елеватори. Анаконда має ще копальні та велике підприємство у Ґрітфалсі, де виробляють різне електричне приладдя, завод в Ню Джерсі, в Перт Амбої, у гирлі р. Раритан.

Стейт Монтана, третій щодо величини у ЗДА, належав від 1682 р. французам, але фактичне його обслідування почалося тільки у 1742 р., коли два французькі дослідники, Шевальє та П'єр Веренді, з групою індіян перейшли цією країною. Згодом Монтана перейшла у формальне володіння Еспанії, але в 1800 р. повернулася до Франції, яка у 1803 р. „Луізіянським актом" передала свої права ЗДА. В наступнім році експедиція Левіса та Кларка дослідила цю країну, і тоді постали тут перші торговельні пости вздовж ріки Єлстон. Але розвиток Монтани почався тільки у 1883 році, з закінченням будови Північно-Тихоокеанської залізниці. В 1889 році Монтана стала повноправним членом Унії.

Монтана — дуже багата і мальовнича країна. Континентальний розділ, що переходить через цей стейт, залишає на схід Велику рівнину, а на захід так звані Скелясті гори з чудовими долинами та глибокими проваллями. На схід ріки течуть до Мізурі, а на захід — до басейну р. Колумбії, що впадає до Тихого океану. Цією рікою на індіянських човнах експедиція Левіса та Кларка дісталася у 1805 році до „великої солоної води".

На півночі Монтани, на площі понад мільйон акрів, лежить знаний Національний парк льодовців.

Західня частина Монтани дістає з Тихого океану багато вогкости і тому її гори вкриті розкішними лісами. Основа життя для населення — сільське господарство та гірський промисел. Є тут густа сітка залізниць та 113 аеропортів.

УГВФ — УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД

Простувать духові шлях..
І. Франко.

У торонтонському тижневику „Наша Мета" з 21 квітня ц. р., відтак у „Вільному Слові" появилася виїмково цінна стаття п. з. „Громадський Видавничий Фонд НТШ і ОПДЛ".

Статтю цю можна вважати синтезою думок, міркувань і прагнень тієї частини нашого громадянства, яке найгостріше розуміє вагу духових вартостей в боротьбі за наше національне збереження і одночасно з цим за збереження душі української дитини.

Автор статті переконливо вказав на неспівмірність і однобічність у плянуванні наших завдань і здобуванні наших успіхів, у висліді чого маємо наш безперечний матеріяльний ріст - надбання при одночасному слабшанні нашого духового росту. Автор слушно видвигає на перше місце справу наших наукових видань і видань для нашого молодого покоління, як основної нашої зброї духа. Свої міркування він завершує конкретним проєктом створення громадського видавничого фонду для найцінніших наукових, літературних, мистецьких і виховно - педагогічних видань.

Треба сказати, що на перший погляд здавалося б, що наш духово - культурний дорібок і розвиток іде впарі з матеріяльними здобутками, але вистачає навіть дуже побіжна аналіза стану, щоб ствердити, що між духовою і матеріяльною ділянками нашого життя немає конечної пропорції. Безперечно, маємо розмірно досить наших видавництв у країнах нашого поселення, появляються таки відносно численні українські книжки, журнали, часописи, але знаємо всі гаразд, що ці видавництва не мають змоги розгорнути своєї праці в широкому засягу, а зокрема вони розчисляють своїми виданнями на можливо масового читача, щоб всеж якось покрити кошти видання і ясно, що залишають вони поза увагою наукові, мистецькі і зокрема виховно - педагогічні видання як дефіцитові, не обраховані на масового покупця. І тут корінь лиха, а коли ще добавити наші наукові видання в чужих мовах, — то ситуація просто безнадійна.

Існуючий стан тривожить кожного з нас, що думає про майбутнє рідної спільноти, а особливо про наше молоде покоління — про його національне збереження в умовах життя на чужині.

Знаємо: ще сьогодні є в живих наші старші науковці, мистці, письменники і вони могли б дати свій цінний вклад до скарбниці нашої культури, що більше, відомі таки численні готові, до друку праці високої вартости, але їх поява від років неможлива, бо немає на це фондів. І вришті прийде час, коли наші визначні старші діячі і творці найвищих культурних вартостей відійдуть, і не буде вже кому їх заступити. Втрата буде не тільки дошкульна, але й безповоротна. Сьогодні можна ще живих творців найвищих духово - культурних вартостей використати — завтра буде запізно.

Знаємо: видання наукових мистецьких, виховних творів вимагають своїх фундаторів-меценатів, бо ці видання особливо коштовні і немасові. Відомо, що видання навіть невеликої, але дійсно по-мистецькому оформленої книжки для дітей коштує двічі-тричі більше, як кожне інше видання, а книжка дитяча, — дуже це прикрий і болючий факт, — розходиться в нас не тисячами, а тільки сотнями примірників. А що й казати про такі монументальні наукові видання, як видана в Торонті „Археологія України" проф. д-ра Я. Пастернака, чи все і все ще невидана монументальна збірка українських народних пісень в опрацюванні д-ра Зіновія Лиська. А ось наша Дитяча Енциклопедія Українознавства, що її перший том появився ще в 1952 році, а черговий щойно минулого року „Слава не поляже" — про Козаччину. Коли ОПДЛ повідомило, що, не зважаючи на брак фондів, все таки приступає до дальшого видання, то Москва зразу ж зареаґувала дозволом видати в Києві теж дитячу енциклопедію, але очевидно, не власну, а в перекладі з московського видання. А як зареаґували ми на появу нашої еміґраційної ДЕУ? Відомо, що деякі чергові томи ДЕУ є готові до друку, інші готуються, але чи появляться — невідомо, бо ОПДЛ не має фондів. Згадані видання незвичайно коштовні, але вони є пекучо важливі, конечні і вони становлять ядро нашого духово - національного „я" і вони становлять наші найвищі досягнення. Єдина чи головна перешкода на шляху до їх появи — це фонди.

Автор статті в „Нашій Меті" слушно пише, що коли б тільки десяту частину наших фондів, жертвованих нами на всякі наші будинки, ми призначали на громадський видавничий фонд, то мали б цілий ряд високоцінних наших видань, якими могли б пишатись самі перед собою і перед чужинцями, а майбутні наші покоління з пошаною і гордістю та признанням прийняли б цю нашу спадщину духа.

У такій ситуації проєкт створити громадський видавничий фонд є цінною ініціятивою і вона заслуговує на особливу увагу всього нашого загалу і зокрема всієї нашої преси. Автор проєкту має на увазі наші дві установи, а саме НТШ і ОПДЛ, які мають своїм завданням кермувати справою наших наукових і наших дитячих та молодечих виховних видань. На мій погляд ці дві установи повинні створити в найкоротшому часі Кураторію УГВФонду, зложену з Управ НТШ і ОПДЛ, а Кураторія повинна в своїм лоні створити Ділову Комісію, зложену з членів НТШ і ОПДЛ, як адміністративний орган УГВФонду. Контролю проводили б Контрольні Комісії НТШ і ОПДЛ з обов'язком найменше раз на рік проголошувати в пресі і на Заг. Зборах НТШ і ОПДЛ вислід провірки. Осідком УГВФ було б місце осідку Управи канадійського НТШ і Управи ОПДЛ, себто Торонто з тереном діяння на Канаду і всі країни нашого поселення. Мета УГВФ — збирати кошти на видання виїмково цінних українських наукових, мистецьких і виховно - педагогічних творів українською і в потребі чужими мовами. Кошти здобував би УГВФ шляхом у першу чергу пожертв, а саме фундаторів - меценатів, які жертвували б на основний фонд одноразово найменше тисячу долярів, фундаторів, які жертвували б одноразово суму найменше 500 дол., добродіїв, які жертвували б суму 100 дол., і врешті прихильників УГВФонду, які жертвували б кожного місяця по 1 долярові чи більше. У виданнях УГВФ були б подані прізвища жертводавців, а крім цього виказ жертводавців були б подавані постійно у пресі.

Очевидно, деталі проєкту мали б устійнити Управи НТШ і ОПДЛ в окремому правильнику УГВФонду.

Актуальність і значення проєкту мабуть безспірні. Цінна ініціятива автора статті в „Нашій Меті" і „Слова" повинна дійти шляхом широкого обговорення в пресі до відома всього нашого загалу і відбитися відгомоном у його серцях і умах.

Жертвенність нашого громадянства потребує відповідного скермування — ця жертвенність покищо надто однобічна, скермована на щораз нові купна будинків, і нові будови, а наше ж головне завдання — за словами Франка — „простують духові шлях . . ."

Наша головна духова зброя — наші наукові і мистецькі видання для нашої молоді.

Найвища пора реалізувати в широкому маштабі наш Український Громадський Видавничий Фонд, бо він — пекуче на потребу!

Д-р Юліян Лисяк

Представник щадничих банків передбачає дальший ріст економіки

Бирмінґтон, Вермонт. — Виконний віце - директор Крайового Товариства Щадничих Банків д-р Ґровер В. Енслі заявив, що він не погоджується з тими фінансистами, які починають говорити про економічну знижку. На думку д-ра Енслі є численні показники, які вказують на те, що перед нами дальший ріст економіки. До цих показників цей банковець зараховував такі: в липні і серпні витрати бизнесменів і споживачів зростали; число проданих авт було велике; рух в роздрібному продажу був задовільний; число будівельних контрактів збільшилося, в цьому році мають збудувати 1,400.000 мешканевих одиниць. Правда, число безробітних є все ще завелике і становить понад 5 відсотків всіх робітних сил країни. Збільшення крайової продукції не є таке, яке передбачалося. Число тижневих годин праці не виявляє росту. Та все таки, на думку д-ра Енслі не видно познак господарської рецесії в найближчих місяцях. Та фінансист твердить, що треба добре обдумати реформу податкової системи, зробленої під кутом скріплення економіки.

Катерина Мудрак

Катерина Мудрак

18-го серпня 1962 р. в Ню Кастел, Па., на 71-му році життя спочила в Бозі бл. п. Катерина Мудрак, осиротивши мужа Василя, заміжну дочку Марію Собчак, синів: Миколу, Василя й Дмитра, вісім онуків і двох правнуків.

Вона народилася в Киданцях, Збаразького повіту, Західня Україна, 7-го грудня 1891 р. в родині Юстини і Марії Ковальчуків. До Америки прибула ще дівчиною 1906 р. і тут одружилася з Василем Мудраком в Нюарку, Н. Дж., 30 вересня 1909 р. Опісля молодята переселилися до Ню Кастел, Па. і стали одними з перших піонерів у розбудові українського національного життя, та приступили до організації своєї Рідної Української Православної Церкви. Василь Мудрак довгі роки є предсідником УНСоюзу, Відділ ч. 74. Покійна була членкинею св. Троїцької Укр. Прав. Церкви, сестрицею й доброю християнкою.

Тіло Покійної перебувало в погребовому заведенні Ноги, де в неділю й понеділок були відправлені Парастаси, а у вівторок 21-го серпня тіло Покійної привезено до Української Православної Церкви св. Тройці й тут же відслужено Заупокійну Службу Божу. Похоронні відправи очолив о. Нестор Столярчук — настоятель парафії в сослужінні о. Василя Дякова, Шерон, Па., та о. прот. Івана Заяця, Йонґставн, Огайо. Після читання Св. Євангелії, о. Василь Дяків виголосив глибоко - повчальну проповідь на євангельську тему, а при останньому цілуванні о. Нестор попращав Покійну від мужа, дітей, парафіян й знайомих, з якими Покійна працювала понад 40 років. Церква була переповнена парафіянами й знайомими. Тіло Покійної спочило на православному цвинтарі Карпато-Руської Церкви св. Миколая в Ню Кастел, Па. Після похоронних відправ були на парафіяльній залі поминки, які приготувало місцеве сестрицтво св. Тройці.

Спи спокійно, дорога й незабутня Катерино. Хай тобі буде легка земля Вашингтона, а ми ніколи не забудемо твого доброго серця і пам'ять твоя буде вічно між нами.

Приятель

Підтримаймо зусилля Українського Леґіону!

В середу 22 серпня в заліУкраїнського Канадійського Леґіону в Торонті відбулася пресова конференція, якою проводив президент Леґіону Степан Павлюк, а справи реферували дир. К. Мазуренко, секр. Яр. Погорецький і скарбник Василь Заліщук. Представники преси і радіо довідалися:

1. Про підготовку Леґіону до святкування 100-ліття Канади, яке відзначиться тим, що Леґіон видасть: 1. Документальну історію поселення українців у Канаді. 2. Біографічний українсько-канадійський словник і українське „Хто то?". Ці речі опрацьовують фахівці-професори, а кошти доходять до $ 32.900, з чого вже зібрано $ 20.500, а остається ще до зібрання $ 12.400. Екзекутива Леґіону вірить, що цю суму зложить українське громадянство, щоб допомогти видати друком в англійській мові ці монументальні праці. На це діло, своє благословення дала вже також Президія КУК у Вінніпеґу.

2. Присутні довідалися також про підготовку вшанування пам'яті поляглих українців у Канадійській Армії, яке відбудеться в четвер 8-го листопада.

3. Присутні привітали і щиро гратулювали майорові Василеві Заліщукові з нагоди набуття нового просторого і модерного погребного заведення, яке находиться при 665 - 69 Спадайна Евеню у Торонті.

Присутні представники преси і радіо висловили свої надії, що українське громадянство вповні підтримає добрі наміри Українського Леґіону, бо цього вимагає визвольна справа українського народу!.

К. М.

З ПЛАСТОВОЇ ОСЕЛІ В ІСТ ЧЕТҐЕМІ

. дня 3-го вересня котрийсь автобус забрав чорну пачку о. капеляна Юрія Менцінського. За винагородою прохається звернути її на адресу:

о. Юрій Менцінський
159 N. 5th Street
Brooklyn 11, N.Y.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І ЇЇ ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на Фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 25.

Н. Н., Пенсильванія	$ 20.00	Ворончак Н., Фінн.	1.00
Гуменюк М., Бруклін	10.00	Попович І., Клівленд	2.00
Поволячек І., Шікаго	5.00	Лобан Б., Честер	1.00
Гейюш Н., Бранфорд	5.00	Гринчук С., Дітройт	1.00
Юрчинський І., Вітінг	5.00	Пелтишин П., Пасейк	1.00
Зінченко Б., Форт Вейн	5.00	Терещук М., Гемстед	1.00
Войтків А.	4.00	Білецький О., Маямі	1.00
Городиський І., Клівленд	4.00	Білоус А., Дітройт	1.00
Кузик М., Шікаго	4.00	Гречаний І., Крам Лин	1.00
Перів В., Ньюбург	4.00	Мацалак І., Бетлегем	1.00
Комар В., Л. Ай. С.	4.00	Дзерович К., Оттава	1.00
Демчук В., „	4.00	Мартинович І., Вашінгтон	1.00
Марків Я., Ню Йорк	4.00	Фірцович Т., Шікаго	1.00
Д-р Р. Біляк, Кеноша	4.00	Смішкевич Евгенія, Ірвінгтон	1.00
Матвієць М., Ром	4.00	Бродич П., Честер	1.00
Данилюк Д., С. Дірфілд	3.70	Котик А., Ню Брітен	1.00
Палей Н., Вілойт	300	Д-р Горак С., Блюмінгтон	1.00
Наконечний К., Плейнфілд	3.00	Марущак Г., Понтіяк	1.00
Шмаун М., Шікаго	3.00	Лопуняк П., Філядельфія	1.00
Ступка М., Бронкс	2.00	Висоцький Д., Флашінг	1.00
Зубач В., Честер	2.00	Урбанський О., Парма	1.00
Ясько Ф., Клівленд	2.00	Гоцяк А., Вест Айслін	1.00
Гумляк Л., Варвік	2.00	Тилка А., Ню Брітен	1.00
Косовський Г., Вілмінґтон	2.00	Шостак І., Шікаго	1.00
Брожина М., Ню Йорк	2.00	Романюк Я., С. Дірфілд	1.00
Янишевський В., Торонто	2.00	Гарасимів П., Гестінґс	1.00
Столярчук С., Л. Енджелес	2.00	Дуда Е., Філядельфія	1.00
Бурдин М., Шікаго	2.00	Пушкар М., Ню Гейвен	1.00
Варчак А., Ню Йорк	2.00	Гоць В., Солт Лейк Сіті	1.00
Смиш А., Елізабет	2.00	Хомицак Т., Пасейк	1.00
Крисюк П., Віллярд	2.00	Гаврилик М., Філядельфія	1.00
Орлинський І., Л. Ендж.	2.00	Гусак К., Джемейка Пл.	1.00
Хойницька Н., Гарвей	2.00	Настич Н., „	1.00
Д-р Янчишин І., Дітройт	2.00	Кобловський Н., Вілкс Бері	1.00
Кісіль В., Монтреал	2.00	Новосядло І., Рочестер	1.00
Сидорак Н., Ню Йорк	2.00	Гула П., Шікаго	1.00
Зиман Л., Джерзі Сіті	2.00	Гуцул Н., Гарвей	1.00
о. П. Турянський	2.00	Резун П., Клівленд	1.00
Кушнір Г., Коговс	2.00	Гумляк Лука, Варвік	1.00
Кузьма М., Гартфорд	2.00	Сивок А., Дербі	1.00
Коцелко О., Шікаго	2.00	Ясеньовський Е., Джерзі С.	1.00
Котовська Н., Пайн Біч	2.00	Мельник Д., Рослиндейл	1.00
Тимочка Я., Бруклін	2.00	Ількін А., Торонто	1.00
Лесів Анна, Йонкерс	2.00	Кізима М., Ню Йорк	1.00
Мельник Д., Ню Йорк	2.00	Рабець Т., Ньюарк	1.00
Каменюк І., Сиракюзи	2.00	Сеньківський А., Гейстінгс	1.00
Сокалюк М., Ньюарк	2.00	Гулевич П., Л. Енджелес	1.00
Бунач Ф., Філядельфія	2.00	Валігура С., Ев. Клер	1.00
Волошин В., Стретфорд	2.00	Колодій З., Шікаго	1.00
Біланюк В., Ню Йорк	2.00	Школа Г., Шікаго	1.00
Лужецький О., Честер	1.00	Горох І., Сан Франціско	0.50
Нагірняк Н., Філядельфія	1.00	М. Купинець	0.50
Свистун Н., Ст. Пол	1.00	Швець І., Джеферсон	0.50
Процьків А., Ютіка	1.00		
Дорота І., Гарфілд	1.00	Разом	$ 222.20
Мазар І., Джемейка Плейн	1.00	Раніше проголошено	$ 6,967.38
Кулик М., Рочестер	1.00		
Петренко С., Ст. Пол	1.00	Разом	$ 7,189.58
Барнаш В., Оберлін	1.00		
Филипович А., Шікаго	1.00		

Український Літ.-Мистецький Клюб
у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ
з великим жалем подає до відома Шановному Громадянству, що
ЧЛЕН КЛЮБУ
†
інж. МИХАЙЛО ДУДА
ОПЕРОВИЙ СПІВАК
передчасно відійшов у Вічність в дні 9-го вересня 1962 року.
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Замість квітів на свіжу могилу
Дорогої нам і Незабутньої
сл. пам. **МИРОСЛАВИ ДРАГАН**
складаємо $25.00 — на КОДУС.
ТЕОДОСІЯ і ЯРОСЛАВ ГАВРАС

Замість квітів на могилу
Незабутньої й Дорогої нам
сл. пам. **СТЕФАНІЇ ДЗЯДІВ**
складаємо на потреби УВАН-у в Америці
$30.00 (тридцять долярів)
Родини: ЗОТОВСЬКИХ та БОЙЧУКІВ

Почався перевишкіл робітників, які втратили працю внаслідок автоматизації

Вашингтон. — 8-го вересня Департамент Праці повідомив про те, що вже затверджено 70 проєктів, згідно з якими перевишколюються 2.437 робітників в 11-ох стейтах, і які давніше працювали в 29-ох професіях. Це є початок широкої урядової програми допомоги тим робітникам, які внаслідок механізації праці або внаслідок якихось інших технологічних змін втратили працю. Тепер вони навчаються інших родів праці, які тепер є потрібні. Цей перевишкіл робітників відбувається згідно з законом із 1961-го року про районові розвиткові зміни. В урядових колах уважають програму перевишколу за дуже важливу в ділянці робітничого законодавства. Цей закон важливий є до 30-го червня 1965-го року, але в урядових колах вважають, що Конгрес його продовжить на дальші роки, бо в майбутньому постійно треба буде перевишколювати робітництво внаслідок щораз більшої механізації праці і поліпшування технології. Схвалено перевишкільні проєкти в таких стейтах: Пенсилвенія — 31; Мишиґен — 11; Мериленд — 7; Індіяна і Висканзин — по 4; Колорадо — 3; Ровд Айленд, Міссісіпі, Оклагома, Південна Каролайна і Тексас — по 2.

З поминок на пам'ятник Шевченкові

Дня 19-го травня ц. р. відбувся у Ню Йорку похорон бл. п. Петра Дутка, б. члена Української Народньої Помочі, що його брат, п. Михайло Дутко старший є одним з директорів цієї братської організації, а крім того членом 204 Відділу УНСоюзу. Після похорону проходили традиційні поминки, що в них, як і в похороні, взяли участь члени обидвох згаданих братніх організацій. Під час поминок п. Павло Марко, предсідник 204 Відділу УНСоюзу перевів збірку пожертв на фонд побудови пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, яка принесла суму $ 27.

Зложили пп.: Василь Андрушко і Михайло Дутко стар. по 5 дол.; Микола Боцяк, Михайло Дутко мол., Василь Лін і Павло Марко по 2 дол.; Микола Винник, Теодор Войтович, о. Семен Гнюк, Марія Городецька, Євфемія Дутко, Олена Дутко, Степан Захарко, Анна Тенза та Михайло Федорів по 1 дол.

Зібрану суму п. Марко передав нашому Комітетові, який складає цим йому та всім ВШ. Жертводавцям прилюдну подяку.

Д-р Іван Козак,
голова Ділового Комітету Пам'ятника Шевченкові на місто Ню Йорк.

Успіх українського тенора в Мюнхені

20-го липня відбувся в Мюнхені в залі німецького Ліцеум клюбу музично - літературний вечір, при співучасті українського тенора Степана Спєха, якому акомпаньювала на фортепіяні Анна-Марія Вагнер. як також поетеси Аманди Шефер і рецитаторки Елізабет Сульґер - Ґебіно. В програму входили українські народні пісні й думи, оперові арії, як також, в другій частині, власні композиції Степана Спєха до текстів українських і німецьких поетів. Музичні точки були переплітувані рецитаціями віршів, в першій частині виключно українських поетів в німецькому перекладі проф. Г. Коха й Є. Кітмасер, а в другій частині німецької поетеси Аманди Шефер.

Різноманітність та обширність програми, яка від першої до останньої точки притягала увагу слухачів, відкриваючи все нові аспекти на музичному й літературному полі, давала широкі можливості мистцям — виконавцям, але й також ставила їх перед завдання виказати максимум знання, різнобічности й гнучкости. Степан Спєх представився не лише як тенор з голосом повним драматичного експресіонізму, з делікатною ліричною закраскою. але й як таланований композитор. Симпатична і наскрізь мила піяністка Анна - Марія Вагнер своєю грою вміло віддавала тужний кольорит українських народніх пісень і дум. Майстерна рецитація віршів українських поетів, яку з таким глибоким почуттям виконувала Елізабет Сульґер - Ґебіно, викликала не лише захоплення публіки рецитаторкою, але й подив і признання серед чужинців для нашої багатої української літератури. Надзвичайно цікавою точкою, яка гармонійно включалася в цілість, були рецитації з власної лірики німецької поетеси Аманди Шефер. вірші якої наповнені глибокими релігійними і гуманними почуттями, часто нагадують стиль українських романтичних поетів.

Цей культурно - мистецький вечір був не лише приємним пережиттям для присутніх, але він ознайомив чужинців з українською музикою й літературою і відкрив їм змисл і серце для українського мистецтва. І. М. К.

Філятелія в патріотичній службі

Відомо, що виховне значення філятелії полягає не тільки в причуванню молоді до систематизації й клясифікації різноманітних поштових значків, а і як засіб до вивчення й пізнання історичних моментів та географічних красот і природи тих країн. що використовують ту тематику на своїх марках зокрема для вшанування славних історичних подій. Це робиться не лише для міжнародньо-пропаґандивних цілей, а і для глибшого вкарбування в свідомість і пам'ять свого населення, особливо ж у підростаючого покоління, того, чим славиться минуле і сучасне даної країни.

Певно, що в тій інтенції Український Воєнно-Історичний Інститут в Торонті, Канада видав гарну серію пропам'ятних ювілейних марок на пошану Листопадового Рейду 1921 року й героїв Базару в 40-річчя тої історичної події.

Інститут змагає бути не лише сховищем цінних скарбів для ідейної праці ближчих співробітників, а робить все можливе, щоб бути огнищем, з якого пламеніла б та ідея, що для її збереження засновано ту цінну установу, та не давала б нашому суспільству, а найперше комбатантським громадам забувати про те, про що великий гріх забувати, бо „хто Матір забуває, того Бог карає"!

Серію згаданих значків видано в чотирох бльочках у барвах: — синій, блакитній, рудій і жовтій, як також і в чотирьох аркушах таких же барв. Кожний бльочок має 4 значки (марки) — два для вшанування Листопадового Рейду і два на честь 359 героїв Базару. Аркуші мають по 25 штук марок. Рисунок хоч і дуже дрібний, але чітко зображений. Між двома колонами з датами „1921—1961" і написом „Листопадовий Рейд", що є однаковими на обох парах значків, вміщено символ невмирущої слави — лавровий вінець та окремі для кожної пари емблеми. Для вшанування пам'яті про героїчну смерть героїв — на лавровий вінець покладено ще і вінець терновий, а в ньому цифра „359", а за цифрою стоїть хрест і на стьожці під вінком напис „Базар". На значках в пам'ять Листопадового Рейду в лавровий вінець вставлено меч, піднесений гострієм вгору, як символ непоборности нашої Визвольної Ідеї і непокорности ворогові нашого війська — знеможеного, але непокореного. На стьожці під вінцем напис: — „Коростень" і „Мінськ". В нижній частині всіх значків зовсім дрібними літерами назва: — „Український Воєнно - Історичний Інститут, Канада, Торонто", а в нижніх кутах цифра ціни значків: — на пошану Базарських Героїв — „5", а на значках Листопадового Рейду „3". Загальний вигляд цих пропам'ятних значків скромний, але вабить до себе символіка ідейних емблем та високо - патріотична мета їх видання.

Треба щиро доручити українським філятелістам ширити це видання серед міжнародного філателістичного світу в цілях популяризації історичної теми з наших недавніх визвольних змагань. А нашій молоді гаряче допоручаємо набувати ці значки для своїх різнонаціональних товаришів, молодих філятелістів та для свого глибшого усвідомлення значення того, що сталося під Базаром 40 років тому.

„Краще вмерти, ніж піти на службу ворогові Батьківщини"! — ці передсмертні слова козака Щербака, сказані червоним москалям гордо у вічі на заклик зрадити Україні, — най будуть святим заповітом кожному, хто побачить ці значки і глибше задумається над тим, що на них зображено.

Сотник Ант. Купцінський

БРИТІЙЦІ ПРОТИ СПІЛЬНОГО РИНКУ

На лондонському Трафальґар Сквері відбулася зорганізована Британським Передовим Рухом демонстрація проти участи Великої Британії в Европейському Спільному Ринку. Після демонстрації відбулося зібрання, на якому виступали проти цієї участи представники багатьох політичних партій.

Скликають Фіскальну Конференцію в справі податків і економічного росту

Вашингтон. — Призидентів Комітет, складений із представників зорганізованого робітництва і представників керівників підприємців, повідомив 10-го вересня, що він пляну скликати 150-членну Конференцію в справі фіскальної політики. Ця конференція мала б відбутися в листопаді цього року, і в ній мали б взяти участь представники робітників, працедавців, урядових аґенцій та університетів. Предметом Конференції мають бути такі справи: податки, витрати уряду, відсотки від позичок і ощадностей, та інші проблеми, які можуть мати вплив на ріст і стабільність економіки. Листопадова конференція матиме більше часу на те, щоб обговорити в дискусіях економічні проблеми, ніж їх мала економічна конференція в Білому Домі в травні ц. р. Коло 25 осіб матимуть бути при кожному столі, де будуть вести дискусію. Конференція триватиме два дні, але ще не є відома докладна її дата.

Гарриман домагається допомоги для поборювання азійських комуністів

Вашингтон. — Асистент державного секретаря в справах Далекого Сходу Аверелл Гарриман, зізнаючи в Палятній Підкомісії Видатків, заявив, що Південно - східно Азію можна б врятувати від комуністів тоді, коли б ЗДА взялися до цієї справи з такою енерґією і наполегливістю, з якою організовано Плян Маршалла в Европі. Гарриман казав, що Південно - східня Азія має одну третю населення цілого світу, і є тепер під важким натиском комунізму. На думку Гарримана, який три роки тому подорожував по Азії, в 1959-му році американська допомога не мала б була успіху в тому районі, бо такий сильний був тоді вплив комунізму. Але тепер комуністичний Китай переходить кризу, бо не вдалися господарські комуни, і внаслідок того грозить там голод. В інших азійських державах, на Філіпінах, в Японії, в Малаях, Австралії і в Новій Зеляндії видно ріст демократичних сил.

Китайські комуністи затаюють, як збито літак У-2

Гонґ Конґ. — Китайські комуністи все ще не оприлюднили, яким способом вони збили літак типу У-2, що переводив розвідку над континентальним Китаєм у користь Вільного Китаю. Це мало статися в минулу неділю 9-го вересня далекосхідного часу. Один з керівних китайських комуністів заявив тасмничо одному з европейських комуністичних гостей, що збито літак У-2 „незвичним способом". Тим часом китайська комуністична пропаґанда продовжує атакувати не так китайських націоналістів з Тайвані (Формози), як американський уряд, при чому далі твердить, що розвідчі лети літака У-2 переводиться з американських баз Японії. ЗДА і Японія рішуче заперечили цьому, стверджуючи, що в Японії нема літаків того типу. Яка доля постигла нібито збитий літак і його пільота і де вони перебувають — всього цього китайські комуністи ще не виявили.

Короткі вістки

● У Лондоні помер у віці 77 років колишній польський прем'єр з років 1936-39 генерал Фелікс Славой - Сладковський. З професії лікар, у політиці виявився слабо, але може саме тому, як вірного собі „пілсудчика" й колишнього леґіоніста, Пілсудський зробив прем'єром, що сліпо виконував усі накази. За його урядування створено осамлений концентраційний табір в Березі Картуській. З його іменем зв'язані так звані „славойки" — потребники, що їх мусіли будувати всі селяни в Польщі, та які, чисто побілені й замкнені на колодку, чекали лиш на поліційно - санітарні комісії. Славой - Складковський помер 31 серпня ц. р., живучи бідно в підналимованій кімнаті, забутий своїми земляками.

● Кардинал Джованні Урбані, патріярх Венеції, гостро натаврував сучасну фільмову продукцію з нагоди міжнародного фільмового фестивалю у Венеції. Він випраздував цензурування фільмів, яке — мовляв — конечне, „поки продуценти, директори і критики не зрозуміють, що фільми є для всіх народів, а не тільки для обмеженого кола психіятрів".

● Бюро Погоди в Маямі на Флориді стверджує, що перша половина цьогорічного сезону гураґанів мала тільки один гураґан „Алму", і була найспокійнішою добою впродовж минулих 30-ох років під оглядом гураґанів. Сезон гураґанів кінчається 15-го листопада і цього року можуть ще виникнути один або два гураґани.

● З нагоди конференції Британського Коммонвелту в Лондоні слід пригадати, що британська королева Єлисавета все ще має титул королеви Британії, Канади, Австралії, Нової Зеляндії, Цейльону, Федерації Ніґерії, Сієрра Леоне і Танґаньіки, Федерації Родезії і Ньясаленду. Зате самостійними республіками з власними президентами стали Кипр, Індія, Пакістан і Гана. Член Британського Коммонвелту Малайська Федерація має за свого суверена „Найвищого голову держави".

● У Сиднеї в Австралії, після одинокого виступу в тамошньому елеґантному готелі американського актора-гумориста Ленні Бруса, заборонено йому дальші виступи та поведено проти нього слідство за богохульні й непристойні вислови. Директор готелю виправдувався, що американський актор приїхав тільки за день перед своїм виступом та нікого не інформував про характер і зміст свого „гумористичного" виступу. Місцева преса страшенне скритикувала актора, який знуж.

Посмертні згадки

Йосиф КАЦИШИН — довголітній член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 93 УНСоюзу в Централ Фолс, Р. Ай., упокоївся в Бозі, по короткій і тяжкій недузі в дні 26-го серпня 1962 року, на 73-му році життя. Покійний народився в селі Нузбірок Старий, пов. Гусятин, Зах. Україна в 1888 році. В члени УНСоюзу вписався 1924 р. Полишив у смутку сина Івана, доньки: Марію, Анну і Гелен, 11 внуків і одного правнука. Похорон відбувся у Вунсокеті, Р. Ай., із прав. церкви св. Михаїла. Покійного поховано на парохіяльному цвинтарі у Вунсокеті. — Вічна Йому Пам'ять!

І. Данилюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 4906. Револьвер діє!

— Ви дурень! — скрикнув доктор. — Ми обидва згинемо разом із нашим винаходом!

— О, ні! — швидко відповів Спір. — Чи ж ви не завважали, що я маю парашут?

Д-р Сімпсон розпачливо метнувся до Спіра, який холоднокровно натиснув гачок револьвера.